

การประเมินผลหลักสูตรและคุณภาพมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

The Curriculum Evaluation and Graduate Quality on Master of Arts Program in
Integrated Local Development Learning Institute for Everyone

ทวิช บุญธิรัมย์

Tawit Bunthirasmi

วงศ์สถิตย์ วิสุภี

Wongsatit Wisupee

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ
สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

Lecturer of Master of Arts Program Integrated Local Development Program,
Learning Institute for Everyone

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 2) เพื่อประเมินคุณภาพบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต และ 3) เพื่อประเมินและศึกษาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยผู้วิจัยใช้รูปแบบเป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) รูปแบบซีพีในการประเมิน CIPP MODEL การประเมินหลักสูตรมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันตั้งแต่ปี 2555 - 2560 จำนวน 86 ราย มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2559 จำนวน 36 ราย และกลุ่มผู้ใช้มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปจำนวน 31 ราย รวมจำนวนทั้งสิ้น 153 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และประเด็นการสนทนากลุ่มโดยใช้แนวทางจาก CIPP MODEL ผลการวิจัยพบว่า

1) นักศึกษา มหาบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม ไม่ว่าจะรายวิชา หน่วยกิต อาจารย์ผู้สอน การประเมินผล

2) นักศึกษามีความพึงพอใจมากในหลักสูตร ด้านกระบวนการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจมากที่สุด ด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน สื่อและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร มีความพึงพอใจมาก โดยรวมนักศึกษามีระดับความพึงพอใจที่สูง

3) เป็นหลักสูตรที่ดีที่สามารถให้ความรู้ ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา เมื่อจบการศึกษาออกไปบัณฑิตได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในทางที่ดี การทำงานในองค์กรที่สังกัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็เป็นเป้าหมายที่ได้บรรลุตามความต้องการนั้น เพราะนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาและบัณฑิต มีความพึงพอใจในหลักสูตรระดับมาก

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร, คุณภาพบัณฑิต, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ABSTRACT

Article research the objectives are as follows: 1) To assess the quality of the Master of Arts program. Integrated Local Development Program according to the Qualifications Framework for Higher Education 2009 2) to assess the quality of graduates towards the Master of Arts program; and 3) to assess and study the guidelines for the development and improvement of the Master of Arts program. Integrated Local Development Program The researcher uses the Evaluation research, the zip format, to evaluate the CIPP MODEL. Curriculum assessment is used to develop the quality of the curriculum. The sample group used in the research consisted of A group of 86 students currently studying from 2012 - 2017, 36 graduates from 2014 - 2016, and a group of graduate users such as community and organization representatives. / Agencies related to Master's degree, 31 persons, totaling 153 persons. Tools used in the research. data collection and data analysis from questionnaires. Interview form and group discussion issues using CIPP MODEL guidelines.

1) Graduate students, graduate users and related persons that the course is appropriate whether it be courses, credits, instructors, assessments

2) Students are very satisfied with the course. in the process of measuring and evaluating most satisfied the import factor About teachers media and learning environment and the process of learning management throughout the course very satisfied Overall, the students had a high level of satisfaction.

3) It is a good course that can educate Experiences that benefit students Upon graduation, the graduates had a positive change. Working in an affiliated organization is more efficient. It is the goal that has been achieved according to that need. Because students who have not yet graduated and graduates Very satisfied with the course

Keywords: Program Evaluation, Graduate Quality, Master of Arts Program

บทนำ

ปัจจุบันนี้ประชาคมโลกก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 อันเป็นศตวรรษที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศ ซึ่งจะต้องพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับให้มีทักษะความสามารถเพียงพอสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีภารกิจหลายประการ ทั้งด้านผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ภารกิจหลักที่สำคัญยิ่งของสถาบันอุดมศึกษา คือ ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ และประชาคมโลก ทุกสถาบัน ทุกหลักสูตรจะกำหนดปรัชญา และวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ เมื่อใช้หลักสูตรได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมิน ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณา ตรวจสอบระบบบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อปรับปรุงคุณภาพตามกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตรและการสอนแล้วยังสอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ.2558 เพื่อปรับปรุงมาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรทุกปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยตามรอบระยะเวลาของหลักสูตร หรือทุกรอบ 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรให้มีความเหมาะสม เพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

บัณฑิตศึกษา สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน ได้เริ่มดำเนินการใน ปี พ.ศ. 2555 ได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน โดยได้รับการรับรองวิทยฐานะ และรับทราบการเปิดดำเนินการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน ตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 เป็นต้นไป และจะครบ 5 ปี ในภาคเรียนที่ 1/2560 นี้ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 หัวข้อ “การพัฒนาหลักสูตร” ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีด้านมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีแนวทางในการปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรให้มีความเหมาะสม เพื่อให้หลักสูตรระดับอุดมศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน

เพื่อให้การจัดการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานมีความเหมาะสม ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต และเป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวทางการพัฒนาประเทศทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน จึงจำเป็นต้องวิจัยประเมินผลหลักสูตรและคุณภาพมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน เพื่อ

พิจารณาตรวจสอบระบบการบริหารจัดการหลักสูตรนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา
- 2) เพื่อประเมินคุณภาพบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน
- 3) เพื่อประเมินและศึกษาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการประเมินของ CIPP MODEL มาเป็นหลักในการประเมิน ทั้งนี้เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับมหาบัณฑิตภายหลังการจบการศึกษา โดยมีรูปแบบการประเมินเป็น CIPP MODEL เพื่อครอบคลุมองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนโดยมีรายละเอียดของขอบเขตในการวิจัย การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งสิ้น 296 ราย จำแนกได้ดังนี้

- 1) กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันตั้งแต่ปี 2555 - 2560 จำนวน 167 ราย
- 2) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน ในช่วงปี พ.ศ.2557 -2559 จำนวน 69 ราย
- 3) กลุ่มผู้ใช้มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เช่น ตัวแทนชุมชนและองค์กร/หน่วยงานเกี่ยวข้องกับมหาบัณฑิต จำนวน 60 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งสิ้น 153 ราย จำแนกได้ดังนี้

- 1) กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันตั้งแต่ปี 2555 - 2560 จำนวน 86 ราย
- 2) มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชนในช่วงปี พ.ศ. 2557 -2559 จำนวน 36 ราย
- 3) กลุ่มผู้ใช้มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เช่น ตัวแทนชุมชนและองค์กร/หน่วยงานเกี่ยวข้องกับมหาบัณฑิต จำนวน 31 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และประเด็นสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) โดยมีขั้นตอนรายละเอียดการสร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโท ที่มีต่อคุณภาพหลักสูตร โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยกำหนดเอกสารที่เป็นหลักสูตรและคุณภาพบัณฑิต

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ประจำสถาบัน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่น แบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทั้งนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรในด้านต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

3. แบบสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม มีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนา โดยชี้แจงประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการประเมินผลคุณภาพมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน ซึ่งประกอบด้วย

1) กลุ่มนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันตั้งแต่ปี 2555 - 2560

2) กลุ่มมหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน ในช่วงปี พ.ศ.2557 - 2559 และ

3) กลุ่มผู้ใช้มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เช่นตัวแทนชุมชนและองค์กร/หน่วยงานเกี่ยวข้องกับมหาบัณฑิต โดยมีผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่มและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS โดยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1) วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบประเมิน โดยใช้ค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรและประเมินศักยภาพของตนเองที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน

เกณฑ์ในการจัดระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ พัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน คณะผู้วิจัย จะใช้เกณฑ์การประเมิน ค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์กำหนดความหมายแปลผลขอบเขตของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (John W. Best) (Best ,1981)

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ข้อความปลายเปิด ผลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ และผลการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบ เพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาความ

สรุปผลการวิจัย

1. ประเมินคุณภาพหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พบว่า

ผู้ใช้บัณฑิตและผู้เกี่ยวข้อง ให้ความเห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสม เป็นรายวิชาที่สามารถจัดการตนเอง ครอบคลุม และชุมชนได้ เป็นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพให้ชุมชน ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวเป็นเป้าหมายของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชนที่ได้ตั้งไว้ตั้งแต่เริ่มแรก กล่าวได้ว่าเป็นการบรรลุเป้าหมายในระดับหนึ่ง ส่วนในประเด็นการบริหารจัดการหลักสูตร บุคลากร ทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการสอน มีความเห็นว่า สื่อ อุปกรณ์ ยังไม่มีความพร้อมในการเรียนการสอนอย่างมาก ส่วนบรรยากาศ สถานที่ มีความเหมาะสมปานกลาง ควรปรับปรุงสถานที่ เน้นเอื้อเหมาะสมกับการเรียนและการใช้ชีวิตในเวลาเรียน เช่น ห้องเรียน/ห้องน้ำ ฯลฯ

โดยสรุป นักศึกษา มหาบัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมไม่ ว่าจะรายวิชา หน่วยกิต อาจารย์ผู้สอน การประเมินผล การได้นำความรู้ไปใช้กับตัวนักศึกษาเอง สังกัดที่ ทำงาน การได้นำไปใช้กับชุมชน ผู้ใช้บัณฑิตได้เห็นความแตกต่างทั้งก่อนและหลังการจบการศึกษาว่าบัณฑิตมี ความสามารถมากขึ้นช่วยงานขององค์กร หรือได้บรรจุเป็นพนักงานประจำ ได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ปรับ วุฒิการศึกษาและขึ้นเงินเดือน หลังจากจบการศึกษา บัณฑิตที่มีอาชีพอิสระ นักธุรกิจ ผู้นำชุมชน ได้นำความรู้ ไปใช้ในการบริหารงานของตนเองและได้ช่วยเหลือผู้อื่นและชุมชนเมื่อมีโอกาส

2. ประเมินคุณภาพบัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่น แบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน พบว่า

การนำความรู้ไปใช้ สามารถนำความคิดของตนเองไปพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำ ท้องถิ่นชุมชนให้อยู่ด้วยความไม่ประมาท มีภูมิคุ้มกัน มีความพอประมาณ และมีเหตุผลที่จะเป็นผู้นำในการ พัฒนา และสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ จากการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของประสบการณ์ที่หลากหลายซึ่งสิ่ง เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้มีความอดทนพากเพียร และ มีความคิดที่จะพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งล้วนแล้วเป็น สิ่งที่ดีที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันทั้งทางด้านอาชีพของตนเอง และนำไปใช้พัฒนาในชุมชนได้ดียิ่ง เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความยั่งยืนตลอดไป

ผู้ใช้บัณฑิตและผู้เกี่ยวข้อง มีความพอใจในหลักสูตรที่ทำให้บัณฑิตผู้ที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา มีความรู้ความสามารถมากขึ้น ได้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากก่อนเรียนจนจบการศึกษาว่ามีทักษะ มีการคิดตัดสินใจดีขึ้น นอกจากได้พัฒนาตนเองแล้วยังได้นำความรู้ไปช่วยผู้อื่นและชุมชนได้อีกด้วย

โดยสรุป นักศึกษามีความพึงพอใจมากในหลักสูตร จากค่าเฉลี่ยรวมของแบบประเมินนี้เป็น 4.11 ข้อมูลด้านบริบทของหลักสูตร และด้านกระบวนการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจมากที่สุด ส่วนด้านปัจจัยนำเข้า เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน สื่อและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร มีความพึงพอใจมาก โดยรวมนักศึกษามีระดับความพึงพอใจที่สูง

3. ประเมินและศึกษาแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน พบว่า

ผู้ใช้บัณฑิตและผู้เกี่ยวข้อง ให้ข้อมูลว่า ผู้ที่เรียนจบและสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือของชุมชน นักศึกษาที่มีหน้าที่การทำงานแล้วมีการพัฒนาขึ้นหลังจากจบการศึกษาแล้ว เช่น มีความขยันหมั่นเพียรขึ้น มีอาชีพเสริม ทหารายได้พิเศษ พึ่งพาตนเอง หนี้สินเริ่มลดลง มีการมียศฐาบรรดาศักดิ์ขึ้น ประหยัด มีเหตุมีผลในการใช้จ่าย ในด้านประสิทธิผล ระบบการทำงานมีการพัฒนาขึ้นในหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายมีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้หาความรู้ไปพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี สามารถนำความคิดของตัวเองไปพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำท้องถิ่นชุมชนให้อยู่ด้วยความไม่ประมาท มีภูมิคุ้มกัน มีความพอประมาณและมีเหตุผล ที่จะเป็นผู้ผู้นำในการพัฒนาและสร้างยุทธศาสตร์การ พัฒนาได้เลย

มีข้อมูลที่น่าสนใจ คือ บัณฑิตประเมินตนเองว่าด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณลักษณะ ที่ตนเองมีความพึงพอใจมากที่สุด และด้านอื่น ๆ ยังคงมีความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ยรวมของแบบประเมินนี้คือ 4.00 เป็นระดับความพึงพอใจมาก ประเด็นที่มีค่าต่ำสุดคือ มีความสามารถเขียนบทความวิชาการจากผลงานวิจัยได้ (3.45) ส่วนผู้ใช้บัณฑิตและผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแล้วนั้น เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากขึ้น มีความรู้ทักษะด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทั้งของตนเองและองค์กรได้ดีขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและช่วยเหลือชุมชนได้

โดยสรุปรวม สาขาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่ดีที่สามารถให้ความรู้ ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา เมื่อจบการศึกษาออกไปบัณฑิตได้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมันทางที่ดี การทำงานในองค์กรที่สังกัดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้ปรับวุฒิปรับเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง หรือสอบเข้าทำงานในตำแหน่งใหม่ได้ โดยหัวหน้างาน ผู้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ประเมินและแสดงความเห็นออกมาในทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ตัวบัณฑิตที่ส่วนใหญ่ต้องการเข้าศึกษาเพื่อให้ได้ความรู้มากขึ้น ก็เป็นเป้าหมายที่ได้บรรลุตามความต้องการนั้น เพราะนักศึกษาที่ยังไม่สำเร็จการศึกษาและบัณฑิต มีความพึงพอใจในหลักสูตรระดับมาก ส่วนในสาขาสุขภาพชุมชน เนื่องจากมีจำนวนนักศึกษาน้อย ข้อมูลที่ได้จึงเป็นของสาขาพัฒนาท้องถิ่น แบบบูรณาการเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยประเมินผลหลักสูตรและคุณภาพมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และสาขาวิชาการจัดการระบบสุขภาพชุมชน สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน โดยใช้รูปแบบเป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research) โดยคณะผู้วิจัยใช้รูปแบบชิปในการประเมิน CIPP MODEL การประเมินหลักสูตรโดยการประเมินด้านบริบท หรือลักษณะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพหลักสูตร ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเห็นประเด็นสำหรับการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตร ดังนี้

1. ด้านบริบท

ด้านบริบททั้ง 4 ด้านคือ ปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์หลักสูตรและโครงสร้างเนื้อหาวิชา ผลการวิจัยพบว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการนำหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น นักศึกษาสามารถสร้างความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยประเมินหลักสูตรมหาบัณฑิตของธีรศักดิ์ อุ่ออารมณเลิศและคณะ (2552: 124) ที่ได้ผลการวิจัยในลักษณะเดียวกันว่าด้านบริบทในวัตถุประสงค์ ผู้ประเมินทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรทั้ง 5 ข้อ มีความชัดเจนเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน มีความสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และนิเทศา สุขเสรีทรัพย์. (2547) วิจัยเรื่องประเมินและติดตามผลหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ในด้านความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชา การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาและอาจารย์ผู้สอนประเมินหลักสูตรโดยรวมว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า

ด้านปัจจัยนำเข้าทั้ง 3 ด้านคือ คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และความพร้อมของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจารย์ผู้สอนเป็นการสอนที่มีเนื้อหาได้ตรงตามวัตถุประสงค์โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีสภาพห้องเรียนมีสื่อและวัสดุที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีบุคลากรภายนอก เช่น วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์เฉพาะด้าน เข้ามาร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลฉวี ประเสริฐสุขและคณะ (2551) วิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่าอาจารย์ใช้เวลาปรึกษาวิทยานิพนธ์ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุทธิลักษณ์ คณานันท์ (2548) ที่ทำวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรดิตถ์ พบว่าหากปัจจัยนำเข้า เช่น เนื้อหา คณาจารย์ สภาพแวดล้อม มีความพร้อม หลักสูตรก็ย่อมพร้อมใช้งานได้ดี

3. ด้านกระบวนการ

ด้านกระบวนการทั้ง 4 ด้านคือ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารจัดการ หลักสูตร และกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ ผลการวิจัยพบว่าในทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีถึงดีมาก เพราะสถาบันให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปใช้โดยพยายาม จัดกระบวนการเรียนการสอนตามโครงสร้าง และจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการประชุมในแต่ละภาคเรียน เชิญผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้และสอบ วิทยานิพนธ์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีร์ศักดิ์ อุ่นอารมณเลิศ และคณะ (2552: 124) ศึกษาการประเมินกระบวนการ ประกอบไปด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด และด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด

4. ด้านผลผลิต

ด้านผลผลิตทั้ง 8 ด้านคือ ระดับการเรียนรู้ ทักษะ จริยธรรม ทักษะพื้นฐาน เชิงตัวเลข ภาษาและการสื่อสาร การค้นคว้าสารสนเทศ ความสามารถในการปฏิบัติงานของมหาบัณฑิต และระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ในทุกด้านมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ทั้งนี้จึงส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลดี มหาบัณฑิตที่จบ ไปนั้นเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานได้จริงและทำงานได้ดีมี คุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ (2551) วิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากรที่พบว่าผลการประเมินผลผลิต พบว่า มหาบัณฑิตเห็นด้วยในระดับมากเกี่ยวกับคุณลักษณะของมหาบัณฑิตในการได้รับความรู้จากการศึกษาสาขา วิชาจิตวิทยาชุมชน และการนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ปฏิบัติจริง โดยคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้สึกภาคภูมิใจและรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1.1 ควรมีการพัฒนาอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในด้านการสอนการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และการวิจัย ควรมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สอน

1.2 การประเมินหลักสูตร ทำให้ได้เห็นจุดอ่อนของหลักสูตรในองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ชัดเจน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เช่น นักศึกษาของสถาบันฯ มาจากหลากหลาย มีความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ ความแตกต่างย่อมมีผลต่อการทำวิทยานิพนธ์

1.3 สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนในแหล่งเรียนรู้ ส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของนักศึกษา ควรสรรหาทรัพยากรการเรียนการสอนเพิ่มเติม เช่น ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์เป็น หมวดหมู่ลงในฐานข้อมูลที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา หลักสูตรและคุณภาพบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

2.2 ควรมีการศึกษา การศึกษาต่อของนักศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน

2.3 ควรมีการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสำเร็จการศึกษาช้ากว่าเวลาที่กำหนดหรือไม่สำเร็จการศึกษา การออกกลางคัน สถาบันต่าง ๆ

บรรณานุกรม

- ธีรศักดิ์ อุ๋นอารมณ์เลิศ และคณะ. (2552). **รายงานการวิจัย**. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข และคณะ. (2551). **รายงานการวิจัย**. ประเมินหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยา สุขเสรีทรัพย์. (2547). การประเมินและติดตามผลหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอก ภาษาอังกฤษ. **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. 26 (2).
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘**. สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุทธิลักษณ์ คณานันท์. (2548). การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุตรดิตถ์. **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- John W. Best. (1981). **Research in Education**. 4 th ed. New Jersey: Prentice – Hall Inc.